

EUROKAT

Spektakel in Montzen

Een internationale rampenoefening. Een vol jaar voorbereiding. Honderden mensen en voertuigen uit drie landen. Spektakel op z'n Spielbergs. Ter plekke een bont gezelschap van ministers, journalisten en andere genodigden. Dat is in een notedop EUROKAT Montzen van 1 en 2 september ll. Voor een oefening, of een simulatie, is er net als bij de film een draaiboek nodig en daarvoor hebben de collega's uit Duitsland gezorgd.

Vrijdag 1 september : een orkaan vernielt een groot deel van België en teistert vooral de streek rond het drielandpunt. Alle beschikbare Belgische hulpdiensten worden opgeroepen. De lijn Luik - Keulen is onderbroken, maar het verkeer wordt via een aftakking omgeleid langs het vormingsstation van Montzen.

Zaterdag 2 september : nog meer onheil! Om 10 uur rijdt een reizigerstrein te Montzen in op een goederentrein die geladen is met gevaarlijke produkten. Die botsing luidt de apocalyps in. Een wagen met propaangas ontploft en zet de gesloten wagens met ammoniumnitraat in vuur en vlam. Tot overmaat van ramp ontsnapt uit een lek geslagen ketelwagen een uiterst giftige wolk chloor. Groot gevaar dus voor de 180 à 200 getraumatiseerde, min of meer ernstig gewonde reizigers die in 5 rijtuigen opgesloten zitten.

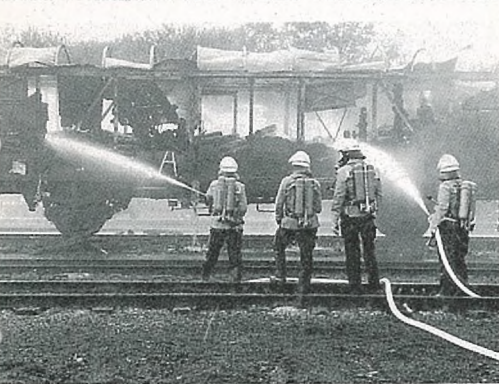
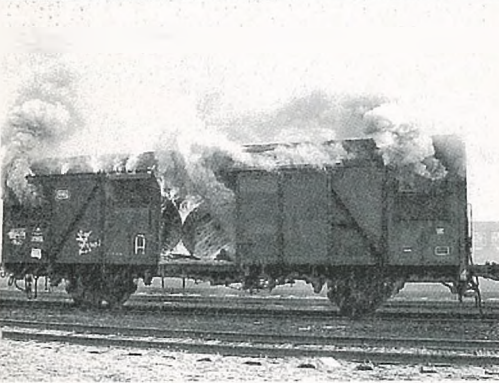
Het hele gebeuren wordt nog afschrikwekkender want :

- de gemeente Plombières kan deze ramp niet alleen aan;
  - de giftige wolk bedreigt in een straal van 10 kilometer meer dan 25 000 inwoners.
- Zo'n opeenstapeling van tegenslagen zou zelfs een neerslachtige statisticus aan het twijfelen brengen!

Gelukkig is dat alles maar het gegeven van een oefening die georganiseerd werd om de samenwerking te testen tussen de hulpdiensten van de 3 landen die een bijstandsakkoord ondertekenden, nl. België, Nederland en Duitsland.

DE TAAK VAN DE SPOORWEGEN

De scenarioschrijvers en hun opdrachtgevers, de ministers van Binnenlandse Zaken, kozen de spoorweg als decor voor deze oefening, omdat dit de

gemakkelijkste oplossing was.

□ Op een rijksweg zou men met verkeersopstoppingen af te rekenen krijgen en op grote moeilijkheden stuiten om aan die opeenhoping van gevaren nog een schijn van logica te geven.

□ Het is eenvoudiger met 1 partner te onderhandelen dan met een groot aantal particulieren op een heel ander terrein. Aangezien de spoorweg zoals de brandweer, de civiele bescherming en het Rode Kruis een hiërarchische structuur bezit, ontmoeten de initiatiefnemers op elk niveau de gepaste gesprekspartners.

Al bij al was de spoorweg niet zo gelukkig met zijn rol omdat de journalisten het publiek ongetwijfeld spectaculaire beelden van deze spoorwegcatastrofe zouden tonen. Zo zou een verband worden gelegd tussen « spoorweg » en « onveiligheid », wat ons imago alleen maar kon schaden.

Maar omdat we ons eigen rampenplan nog steeds willen verfijnen, hebben we ten slotte toegegeven. We waren dus in Montzen op 1 september voor een theoretische oefening (ramp op papier) en op 2 september voor een werkelijke simulatie in aanwezigheid van 300 genodigden.

MONTZEN, 2 SEPTEMBER 1989

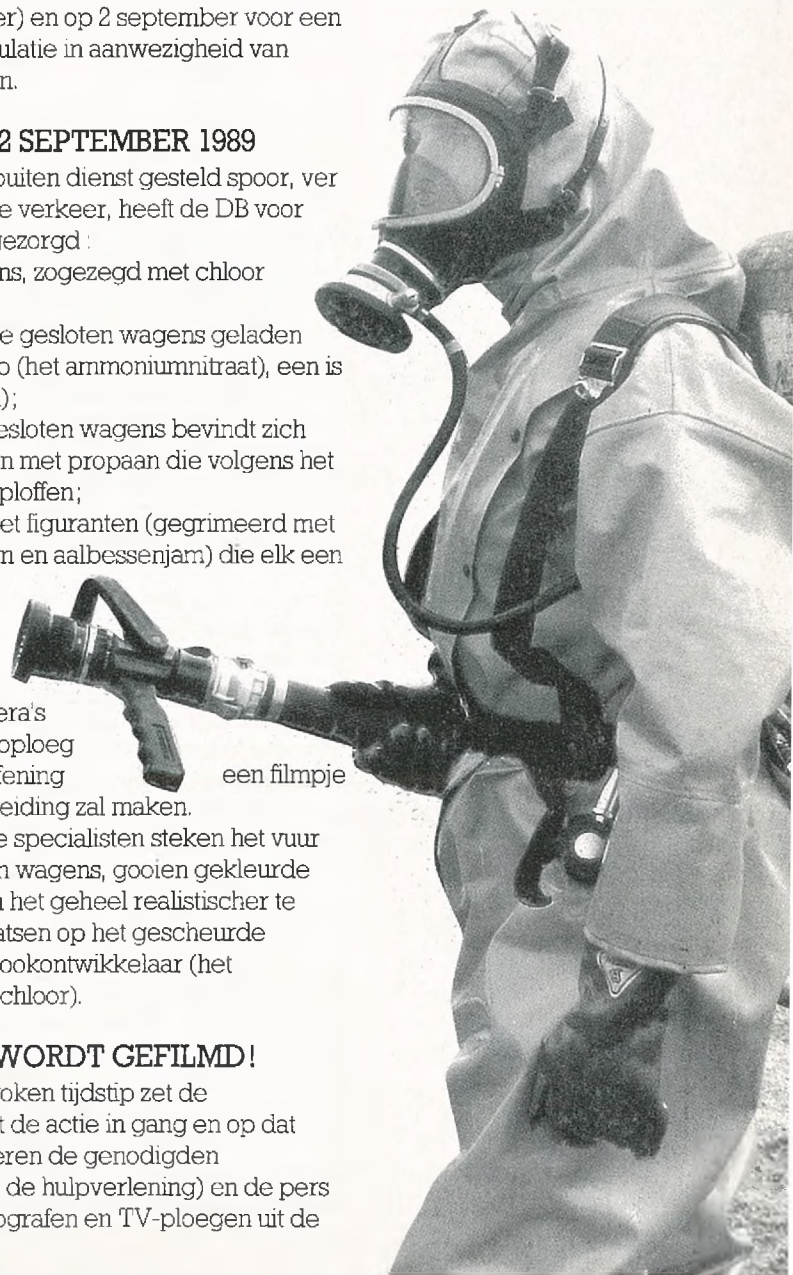
9 uur : op een buiten dienst gesteld spoor, ver van het normale verkeer, heeft de DB voor het materieel gezorgd :

- 2 ketelwagens, zozegegd met chloor (1 wagen lekt);
- 8 twee-assige gesloten wagens geladen met hout en stro (het ammoniumnitraat), een is zelfs ontspoord);
- tussen die gesloten wagens bevindt zich een ketelwagen met propaan die volgens het script moet ontploffen;
- 5 ritzuigen met figuranten (gegrimeerd met mercurochroom en aalbessenjam) die elk een specifieke rol hebben. Het decor is gereed en achter de camera's staat onze videoploeg die over de oefening een filmpje voor de vakopleiding zal maken.

9 uur 30 : Duitse specialisten steken het vuur aan de gesloten wagens, gooien gekleurde rookpotten (om het geheel realistischer te maken) en plaatsen op het gescheurde reservoir een rookontwikkelaar (het ontsnappende chloor).

STILTE, ER WORDT GEFILMD!

Op het afgesproken tijdstip zet de commandopost de actie in gang en op dat ogenblik arriveren de genodigden (specialisten in de hulpverlening) en de pers redacteurs, fotografen en TV-ploegen uit de

Het spektakel was prachtig : kleurrijk, levendig en indrukwekkend om al deze redenen, maar ook om de gedachte dat we het ooit echt kunnen meemaken.

(3 landen). De brandende wagens verspreiden behalve een hevige hitte ook een walgelijke geur.

Het gebeuren is al gauw fascinerend. De brandweer bespuit de vuurhaard en plaatst een waterscherm om het reizigersstel te beschermen.

Mannen in duikerpak met zuurstofflessen (de reddingsdienst voor nucleaire, biologische en chemische rampen) pakken het chloorlek aan : om het te dichten zullen ze een kussen aanbrengen dat met elastische snoeren wordt vastgemaakt. De groepjes van 3 man lossen elkaar om het halfuur af en verdwijnen vervolgens in twee, voor het eerst gebruikte vrachtwagens om zich gifvrij te laten maken. Ook de gewonden worden niet aan hun lot overgelaten. De civiele bescherming haalt materieel uit om de geblokkeerde deuren en vensters van de ongelukstrein open te snijden. Het Rode Kruis evacueert de reizigers, sommigen te voet, anderen op een draagbaar. Het medisch team van de NMBS identificeert de gewonden en brengt degenen die zittend vervoerd mogen worden naar een motorwagen, de anderen naar een wachtzone vanwaar ze met de ziekenwagen zullen vertrekken.

NAAST BEELD, OOK KLANK

Zodra de genodigden er zijn, spelen de figuranten hun rol met volle overtuiging. Men hoort geweën, gekerm en geroep. In een rijtuig waarmee de redders zich niet direct bezighouden, slaat een jongeman bijna een uur lang met zijn hand op het raam. Op een andere plaats scheept een ongedeed gebleven reizigster de hulpverleners (en de stomverbaasde genodigden) op met een heuse zenuwcrisis : eerst een loopje naar de tent van het Rode Kruis, dan een ren naar het rijtuig waar zich nog enkele van haar verwanten moeten bevinden ; hartverscheurende kreten, die onvermijdelijk worden overgenomen door een andere reizigster... Niet minder dan vier hulpverleners zijn nodig om haar te evacueren. Wat verderop, op een open balkon, staat een man bij een neerliggend lichaam en vergast de passanten, helpers en spoor mannen, op een scheldkanonnade. Een mollige dame, ondersteund door een redder, hinkt op één been het terrein over, het andere zit helemaal onder het bloed en haar gezicht is verwrongen van pijn. Een reus van een kerel dwaalt doelloos tussen de gewonden, lijkbleek en boven het oog een bloeduitstorting die er niet om liegt. In de verte, waar men ook kijkt, motoragenten en auto's die de gevarezone afbakenen en de toegang ontzeggen aan ieder die niet aan de hulpactie deelneemt. De brandweer uit Duitsland, die na de Nederlandse toekwam, dient haar water uit een 3 km verder gelegen waterloop te halen. Voor haar is het geen spel, want zij moet 4 000 liter per minuut aanpompen om de echte brand te blussen. En

over het hele terrein, onder de toeschouwers, nemen specialisten geregeld luchtmonsters om de vervuiling door de toxische stoffen te meten.

STOP!

Middag : de genodigden worden naar een persconferentie van de minister van Binnenlandse Zaken gebracht. Het chloorlek kan worden gedicht.

12 uur 30 : de brandweer heeft het vuur geblust ; de interventieploegen komen samen in een loods waar de veldkeuken van het Rode Kruis een lichte maaltijd serveert aan de paar honderd hulpverleners en gewonden die weer springlevend zijn.

Het doek valt over deze ramp, maar achter de coulissen gonst het van de commentaar. In Montzen halen de stationschef en zijn personeel opgelucht adem. Morgen wordt het verongelukte materieel weggesleept en zal het terrein zijn schoongemaakt. Pet af voor het Duitse Rode Kruis dat de hele oefening door flesjes, bekers en ander afval heeft opgeruimd!

Het spektakel was prachtig : kleurrijk (de Duitse brandweer in een oranje pak, de medische dienst uit Nederland in wit en groen, gele duikerpakken, rood en wit van de brandweerwagens...), levendig (kreten van gekwetsten, sirenes, knetterend vuur) en indrukwekkend, om al deze redenen, maar ook om de onbehoorlijke gedachte dat we het ooit echt kunnen meemaken.

Op de achtergrond stond er echter heel wat op het spel :

- de kwaliteit van de internationale samenwerking ;
- de verfijning van het noodplan van de NMBS ;
- de dedramatisering van een sensationele spoorwegramp.

Wat punt 1 betreft, heeft iedereen in de pers de conclusies van de minister kunnen lezen. Er rees vooral een taalprobleem, omdat elk land zijn eigen terminologie gebruikte. Inzake punt 3 hebben we een brochure van acht bladzijden uitgegeven over de veiligheid bij de spoorweg, en in een officiële mededeling wijzen we erop dat er tussen deze oefening en de werkelijkheid een diepe kloof gaapt. Het hele dossier werd trouwens in het septembernummer van Spoornieuws gepubliceerd. Tot onze opluchting konden we de volgende dagen vaststellen dat de pers blijk gaf van veel inzicht en de spoorweg niet heeft geschandvlekt. Punt 2 was een kolffe naar de hand van de cel Veiligheid van de Algemene Diensten. Haar specialisten liepen het terrein op en neer om de operaties te volgen, tekortkomingen vast te stellen en puntsgewijs na te gaan hoe het OH-plan daadwerkelijk heeft gefunctioneerd. De oefening heeft zeker haar nut bewezen : dankzij dit onopvallende werk is de NMBS nu, beter dan gisteren, gewapend tegen het ergste onheil.